

Alois Nebel

Jaroslav Rudiš, Jaromír 99

Autoři

Jaroslav Rudiš (* 8. 6. 1972)

- námět a scénář díla
  - po maturitě na gymnáziu vystudoval němčinu a dějepis na Pedagogické fakultě Technické univerzity v Liberci
  - studoval i v zahraničí, např. v Berlíně nebo Curychu
  - za život vystřídal mnoho profesí: manažer punkové kapely, prodavač, novinář, učitel...
  - je mimo jiné i autorem divadelních her
  - pravidelně spolupracoval s Reflexem nebo Respektem, publikoval i v Labyrint Revue nebo Hostu
  - další díla: *Nebe pod Berlínem*, *Grandhotel*, *Potichu*...
  - v roce 2002 obdržel Cenu Jiřího Ortena za *Nebe pod Berlínem*, získal také prestižní německou Cenu literárních domů
- více o autorovi naleznete [zde](#)**

Jaromír 99 (* 14. 10. 1963)

- námět a kresby v díle
- vlastním jménem Jaromír Švejdík
- zpěvák, skladatel a výtvarník
- prosadil se jako člen skupiny Priessnitz a Umakart, od roku 2019 koncertuje se svým projektem *Letní skupina*
- v roce 2007 získal cenu Muriel za svůj autorský komiks *Bomber*
- kromě *Aloise Nebela* vytvořil i komiksy *Emil Zátonek* či *Zatím dobrý*
  - na těch se ovšem podílel s Janem Novákem

O díle

- kreslená románová trilogie, v tomto formátu kniha vyšla v roce 2006
  - 1. díl - *Bílý potok* (2003)
  - 2. díl - *Hlavní nádraží* (2004)
  - 3. díl - *Zlaté hory* (2005)
- verze z roku 2006 je rozšířená o alternativní konec
- námět na dílo se zrodil v pražské žižkovské hospodě U vystřeleného oka, postava Aloise Nebela byla částečně inspirována Rudišovým dědečkem, který pracoval na dráze - převážně - v pohraničí jako výhybkář
- dílo bylo také zfilmováno (viz níže) a vznikla podle něj i divadelní hra
- přímo Rudiš komiks popisuje jako „hrabalovský“, ukecaný - Hrabal ho vždy inspiroval
  - Alois Nebel má svým vystoupením v knize blízko k Haňtovi jako k literární postavě

Časoprostor

- děj je zasazen do 80. let 20. století, převážně na Jesenicko, do Bílého potoka (zde se děj odehrává na tamním vlakovém nádraží nebo v psychiatrické léčebně)
  - v průběhu knihy se ale dostáváme na určitou dobu i na pražské hlavní nádraží nebo do Zlatých Hor, jak napovídají i názvy jednotlivých dílů trilogie
    - objevují se i výjevy z Polska; z Krakova
- co se týče času, tak v průběhu knihy se objevují také scény z minulosti, ať už o nich Alois Nebel přímo vypráví či je vidíme díky jeho mlze

Alois Nebel jako postava

- „V hlavní roli vystupuje Alois Nebel. Narozen ve znamení Vah 1948 ve Frývaldově, dříve Freiwaldu, nyní Jeseník. (...) Sbírá jízdní řády, pije pivo, kouří a občas vidí v mlze to, co jiní nevidí. Naposledy pracoval jako výpravčí v Bílém potoce. Pak mu vlaky, projíždějící stanicí napříč celým stoletím, zatemnily mysl...”¹
- Alois je výpravčím, vlaky se železnicí tvoří celý jeho život, ale také život jeho předků, kdy jeho děda i otec zastávali stejné povolání
- trpí přeludy, které popisuje jako mlhu - z té pak vycházejí různé osoby nebo vidí různé situace spjaté s historickými událostmi (kvůli tomu je na určitou dobu umístěn do psychiatrické léčebny, kam se následně vrací na občasné sezení)
  - vidí např. vlak s utíkajícími Němci na své vlakové stanici, na hlavním nádraží v Praze zase vidí prvomájový průvod, židy z koncentračního tábora apod.
  - mlha je zde opakujícím se motivem a zároveň:
    - Nebel = německy mlha
- s příběhem Nebela se poměrně dost prolíná také příběh postavy Němého, se kterým se výpravčí pořádně seznamuje v psychiatrické léčebně
  - pro čtenáře po dlouhou dobu zůstávají podrobnosti života Němého skryty (více méně až téměř do samého konce knihy), odhalovány jsou postupně
    - jeho odhalení jako vraha, odhalení jeho rodičů...
    - zde je patrný kontrast mezi příběhy těchto dvou, Nebel svůj vypráví přímo, vypráví i o dění v Bílém potoce celkově

Téma odsunu

- kniha není vystavěna jen na tématu odsunu, přesto se ale setkáváme s důležitými scénami, které vyobrazují, jak toto dění v tamní oblasti probíhalo
  - dochází zde k brutálnímu a surovému zacházení
  - vidíme zde odpor k Němcům, který nedělal výjimky
    - lidé je měli za ty, kteří si žili dobře na úkor jejich štěstí a blahobytu
      - to bylo dáno hlavně prosazováním Němců během války, samotný Nebel vypráví o svém dědečkovi, který byl před válkou výpravčím, během ní z něj ovšem udělali výhybkáře a z dosavadního výhybkáře Müllera se stal výpravčí
    - ze strachu před zlobou Čechů raději prchali i ti, kteří jim za války pomáhali (např. výše zmíněný Müller)
    - Češi v sudetech neměli problém vraždit do té doby německé známé nebo znásilňovat německé ženy

---

¹Rudiš, Jaroslav, Jaromír 99 (2018): *Alois Nebel* (Praha: Labyrint)

- v rámci Nebelovy mlhy na pražském nádraží pak čteme i o svědectví Němců z jiných částí země:
  - „Z Liberce. Ať prý táhnem odkud jsme přišli.“²
  - „Ze Zákup. Náckové nás hnali jak psy. Na nádraží se střílelo.“³
- v rámci této podkapitoly lze „vypíchnout“ i postavu Poláka Wachka a jeho předky, celá rodina je ukázkovým příkladem lidí, kteří mění strany tak rychle, jako se mění dějiny
  - když byli u moci nacisté, obchodoval s nimi jeho otec pro své dobro a mohl by tak být považován klidně za kolaboranta, jakmile ale válka skončila, byl to on, kdo střílel tehdejší sousedy
- události nejen odsunu Němců pak formují Nebelovu osobnost, primárně je ale s odsunem spjat příběh Němého, jehož matka byla Němka jménem Dorothe, dcera výhybkáře (a později výpravčího) Müllera
  - Němý do Čech přišel pomstít to, jak bylo s jeho matkou tehdy zacházeno
    - při odsunu ji brutálně znásilnil starý Wachek, z tohoto aktu zřejmě vzešel Němý jako potomek

* ukázka z knihy spojená s tímto tématem je připojena na samém konci dokumentu

Další témata a motivy

- díky Nebelovým přeludům a vyprávění z minulosti ale můžeme vidět i jiná témata spojená s jinými historickými událostmi - jeho stanicí se valí nejen vlaky, ale i dějiny
  - objevují se zde vidiny vyhánění Židů a jejich odvoz do koncentračních táborů
  - vidí mrtvé vojáky i Židy
  - zobrazené jsou i scény z běžného života komunistického režimu, příchod Rusů do životů českých občanů...
  - nacházíme také odkazy na underground v době normalizace prostřednictvím kapel The Doors, Garage, Plastiků...
- důležitou roli zde hraje také pravidelnost v životě Aloise Nebela, té si lze všimnout zejména díky jeho vášni k vlakům, kdy na záchodě pročítá staré jízdní řády a uklidňuje ho, že v tomhle byl svět vždy stejný a neskončí
  - takový řád života je tedy něco, čeho se snaží držet
- jedním z hlavních motivů je i samotné nádraží jako zastávka na cestě životem a křižovatka životních či historických událostí
- touha po pomstě, lidské hříchy, láska, nový život...

Jazyk

- v knize se objevuje:
  - hovorová čeština
  - železničářský slang
  - příležitostné vulgarismy
  - němčina, polština, japonština, ruština

Film

- režie: Tomáš Luňák, scénář: Jaroslav Rudiš, Jaromír 99

²Rudiš, Jaroslav, Jaromír 99 (2018): *Alois Nebel* (Praha: Labyrint)

³Rudiš, Jaroslav, Jaromír 99 (2018): *Alois Nebel* (Praha: Labyrint)

- vytvořen pomocí animační techniky rotoskopie, aby se zachovala atmosféra předlohy, kdy filmaři natočili scény klasicky s herci, kteří pak byli políčko po políčku obkreslováni
- obsazení: Miroslav Krobot (Alois Nebel), Karel Roden (Němý), Alois Švehlík (starý Wachek) aj.
- premiéru měl film v roce 2011
- zviditelněn byl snímek také díky písni *Půlnoční*, kterou nazpíval Václav Neckář doprovázený Umakartem
  - videoklip k písni byl natočen v prostorách Fantovy kavárny na pražském hlavním nádraží, kterou můžeme vidět zachycenou i v samotné knize
- film ke zhlédnutí [zde](#)

Ve filmu je dle mého názoru mnohem více kladen důraz na zobrazení odsunu Němců. Dáno je to hlavně tím, že se v mlze, která se Nebelovi vrací, opakuje pouze jedna událost, kdy jsou Němci na nádraží v Bílém potoce surově naháněni Čechy do vlaku a odváženi. Jednou z Němek je i mladá Dorothe, která se v té době ještě o malého Nebela starala, když mu zemřela matka.

Film se mimo jiné liší i vystoupením Nebela, který zde v podání Krobota není tak „haňťovský“.

Zdroje

Primární literatura:

Rudiš, Jaroslav, Jaromír 99 (2018): *Alois Nebel* (Praha: Labyrint)

Sekundární literatura:

Video Film o filmu - dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=pPsm5AjKxCg>

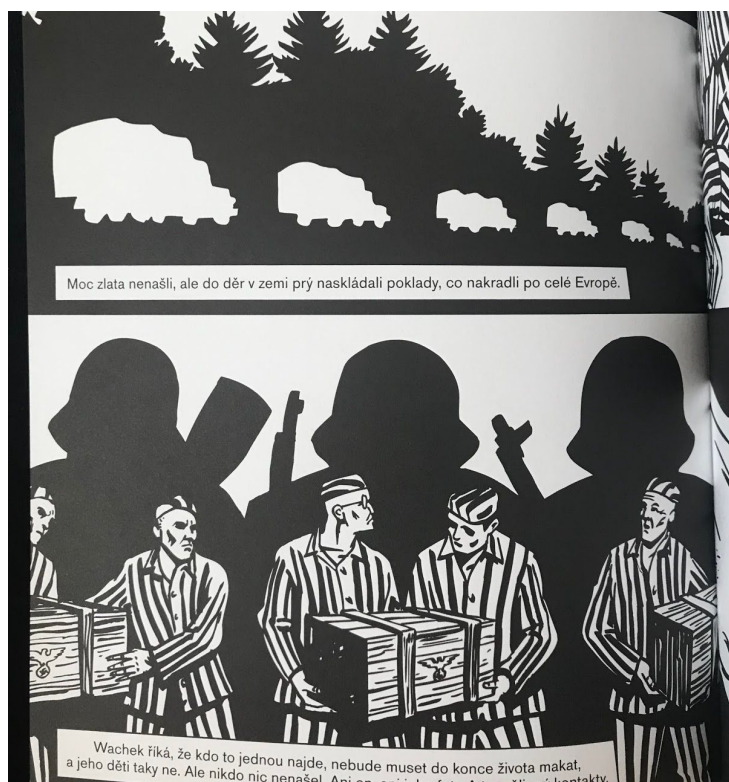
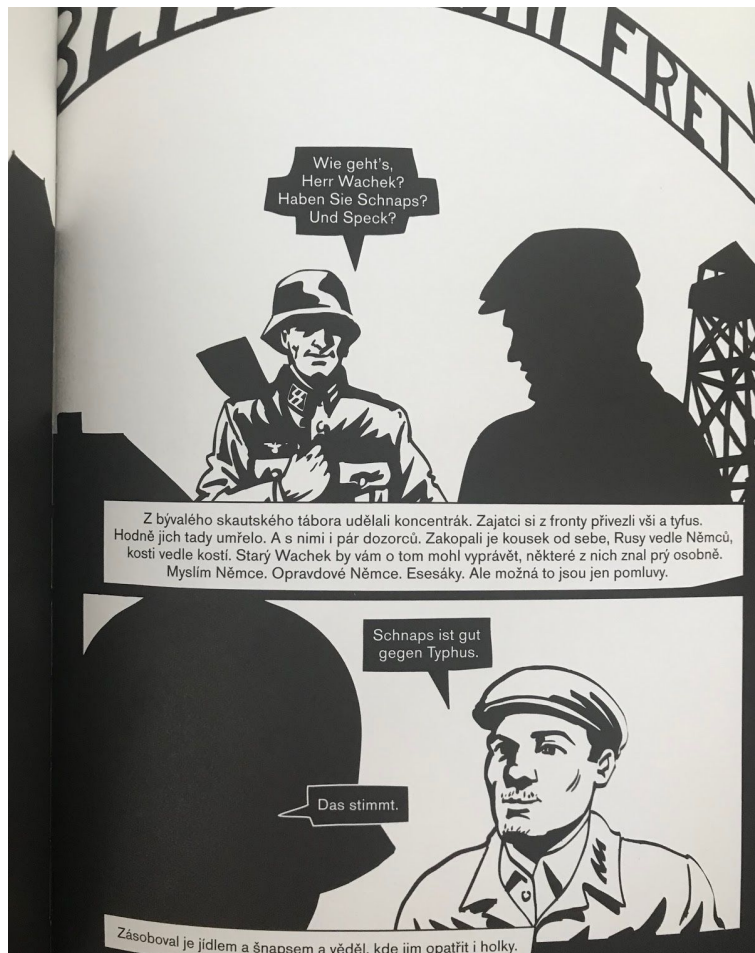
Malá, Zuzana (2008): Jaroslav Rudiš, in *Slovník české literatury po roce 1945*, 28. 4. 2020, dostupné z <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1374&hl=Rudiš+>

Rozhovor s Jaroslavem Rudišem na kulturne.com, dostupné z <https://www.kulturne.com/clanek/jaroslav-rudis-k-aloi-ise-nebelovi-me-inspiroval-dedecek-bryle-ani-ke-nira-ale-nenosil>

Zdroj ukázky:

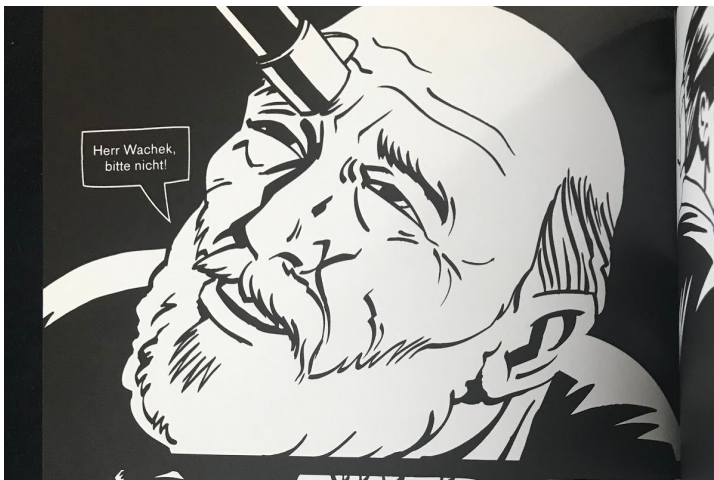
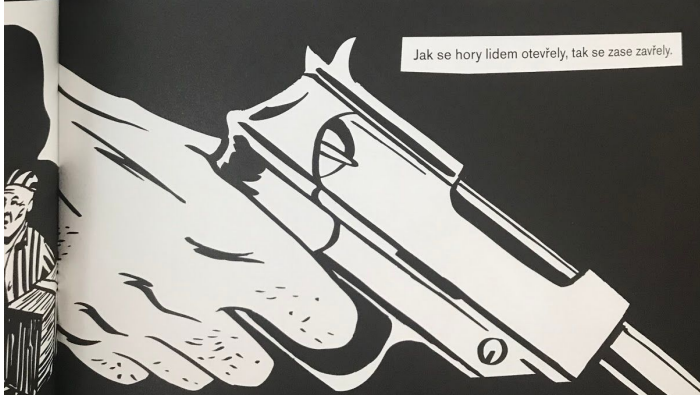
Rudiš, Jaroslav, Jaromír 99 (2018): *Alois Nebel* (Praha: Labyrint)

UKÁZKA

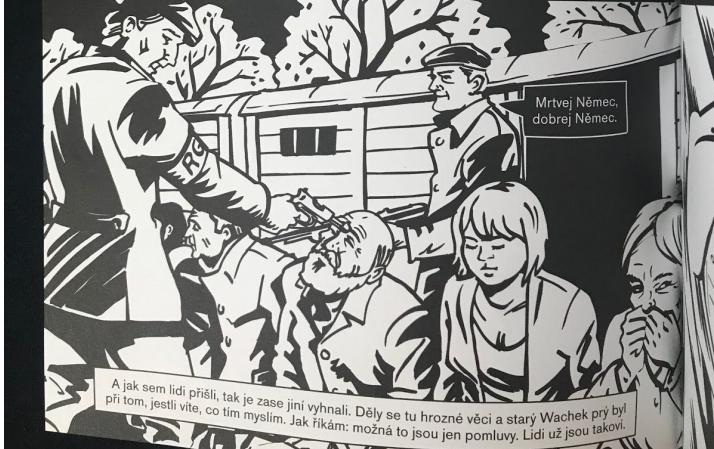

Jak se hory lidem otevřely, tak se zase zavřely.

Herr Wachek,
bitte nicht!

Mrtvej Němec,
dobřej Němec.

A jak sem lidi přišli, tak je zase jini vyhnali. Děly se tu hrozně věci a starý Wachek prý byl při tom, jestli víte, co tím myslím. Jak říkám: možná to jsou jen pomluvy. Lidi už jsou takovi.

